

Ankestyrelsens afsluttende rapport om
**Kriminalitetstruede
børn og unge**

- Tendenser og udvikling i kommunernes indsats

November 2015

Ankestyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1 Indledning	1
2 Fokuspunkter	3
3 Uddybning af fokuspunkter	4
3.1 Systematik i sagsgangen og i samarbejdet mellem de forskellige faggrupper, der er i kontakt med målgruppen	4
3.2 Tidlig indsats og afdækning	6
3.3 Hurtig og konsekvent opfølgning på kriminaliteten	7
3.4 Afdækning og inddragelse af barnet eller den unges netværk	9
4 Ligheder og forskelle mellem regionerne	11
5 Netværkssamråd	12
5.1 Erfaringerne fra kommunerne	12
6 Evidensbaserede programmer	14
7 Øvrige problemstillinger	15
7.1 Forældrekonflikter	15
7.2 Regler for videregivelse af oplysninger	15
7.3 Forældrepålæg	16
Bilag 1 Udvalgte tal fra undersøgelsen fordelt på regionerne	18
Bilag 2 Den børnesagkyndige vurdering	24
Bilag 3 Problemstillinger rejst på temadagene	27

1 Indledning

Som led i indsatsen mod ungdomskriminalitet skal Ankestyrelsen frem til juli 2016 følge kommunernes arbejde med kriminalitetstruede børn og unge under 18 år, jf. lov nr. 495 af 21. maj 2013. Formålet er at understøtte kommunernes indsats for at forhindre en egentlig kriminel løbebane hos disse børn og unge ved at sikre, at den aktuelle og relevante viden om målgruppen er tilgængelig for kommunerne.

Ankestyrelsen har i 2014 gennemgået en række konkrete sager fra hver af de fem regioner, hvor politiet i perioden fra den 1. juli 2013 til den 1. april 2014 har underrettet kommunerne om mistanke om kriminalitet begået af børn eller unge under 18 år. Der er gennemgået i alt 97 sager fordelt med 19-20 sager fra hver region.

Ankestyrelsen har i forbindelse med undersøgelsen indhentet kommunernes planer for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet, i det omfang disse planer er udarbejdet og offentliggjort.

Der har ved gennemgang af sagerne været særlig fokus på tidlig indsats og inddragelse af barnet eller den unges netværk. Formålet har været at vurdere og beskrive kommunernes indsats før politiets underretning, i forbindelse med og efter politiets underretning samt undersøge, om der på tværs af regionerne kan udledes tendenser i kommunernes arbejde med målgruppen.

En af Ankestyrelsens børnesagkyndige konsulenter har gennemgået tre sager fra hver region med henblik på at vurdere sagsbehandlingen og de iværksatte foranstaltninger ud fra en børnesagkyndig synsvinkel.

Ankestyrelsen har efter gennemgangen af sager fra de fem regioner udarbejdet en foreløbig rapport fra hver region om undersøgelsens resultater og tendenser i sagsbehandlingen. Resultaterne af hver undersøgelse blev præsenteret og drøftet på en temadag i hver enkelt region i løbet af januar og februar 2015.

Temadagene blev tilrettelagt i samarbejde med Socialstyrelsen og programmet herfra omhandlede såvel lovgivning og sagsbehandling som ressource- og risikovurdering og evidensbaserede indsatser i forhold til målgruppen kriminalitetstruede børn og unge.

De nye regler fra oktober 2014 om netværkssamråd blev gennemgået. På temadagene var der lagt op til en drøftelse af kommunernes første erfaringer med planlægning og afholdelse af netværkssamråd, herunder hvordan børnene eller de unge og forældrene havde taget imod disse møder.

På temadagene bidrog VISO med deres erfaringer i forhold til samarbejdet med kommunerne omkring udarbejdelse og implementering af planer for en sammenhængende indsats mod ungdomskriminalitet.

Formålet med temadagene var at få belyst de udfordringer, som kommunerne møder i arbejdet med de kriminalitetstruede børn og unge og sætte fokus på, hvordan man bedst muligt løser opgaven.

En opsamling af de problemstillinger, der blev drøftet på de fem temadage, udgør sammen med de 5 regionale rapporter grundlaget for denne samlede afslutningsrapport. I de regionale rapporter er der beskrevet konkrete eksempler på de enkelte problemstillinger.

2 Fokuspunkter

På baggrund af Ankestyrelsens gennemgang af sager, de udarbejdede regionsrapporter og de afholdte temadage har Ankestyrelsen en række anbefalinger til sikring af kvaliteten af sagsbehandlingen i sager om kriminalitetstruede børn og unge under 18 år.

Ankestyrelsen anbefaler:

- at kommunerne i højere grad har fokus på systematik i sagsbehandlingen herunder at der etableres retningslinjer og procedurer for samarbejdet mellem myndighedspersoner og andre fagpersoner, der er i kontakt med barnet eller den unge
- at kommunerne i højere grad har fokus på og prioriterer den tidlige indsats og afdækning af barnets forhold. I mange sager, som Ankestyrelsen har gennemgået, har der været en forudgående social sag om bekymring for barnet, den unge eller familien, hvor den tidlige indsats vurderes at have været utilstrækkelig
- at kommunerne i højere grad har fokus på hurtig og konsekvent opfølgning på en underretning fra politiet ved mistanke om kriminalitet
- at kommunerne i højere grad har fokus på barnet eller den unges eget netværk ved afdækning og vurdering af barnets forhold

3 Uddybning af fokuspunkter

3.1 Systematik i sagsgangen og i samarbejdet mellem de forskellige faggrupper, der er i kontakt med målgruppen

Sagerne om kriminelle børn og unge er ofte præget af høj grad af kompleksitet og forskellige problemstillinger herunder problemer i forhold til misbrug, adfærd, skole og andre sociale vanskeligheder i og uden for hjemmet. Disse sager vil i mange tilfælde kræve en helhedsorienteret, sammenhængende og koordineret indsats fra flere faggrupper og sektorer herunder eksempelvis skole, skolefritidsordning, sundhedsplejersker, læger, tandlæger, gadeplansmedarbejdere, kontaktpersoner, misbrugsbehandlere, politi og SSP.

Når kommunen behandler en underretning om et barn eller ung, der har begået kriminalitet, er der ofte flere aktører, der skal samarbejde omkring sagen, og det er vigtigt, at der er klarhed omkring ansvarsfordelingen mellem de forskellige aktører, og at de forskellige indsatser bliver koordineret.

Det er vanskeligt at fastslå omfanget af kommunernes samarbejder med andre aktører med fagspecifik viden om børn og unge, der har problemer med kriminalitet. Tilsyneladende eksisterer der et mere uformelt samarbejde i praksis ude i kommunerne, men dette fremgår ikke af sagsmaterialet.

Ankestyrelsens undersøgelse tegner et billede af, at der generelt mangler en fastlagt systematik for sagsgangen og samarbejdet mellem de forskellige faggrupper, der er involveret i arbejdet med barnet eller den unge.

I undersøgelsen er der eksempler på, at en underretning ikke registreres, når den modtages i kommunen, eller slet ikke kommer frem til det sagsbehandlende kontor. Der er eksempler på, at politiet underretter SSP ved mistanke om kriminalitet hos et barn eller en ung i stedet for at underrette kommunen. Det er vigtigt, at kommunen fastlægger en sagsgang for modtagelse og håndtering af underretningerne fra politiet om mistanke om kriminalitet hos et barn eller en ung under 18 år, så der er sikkerhed for, at underretningen bliver vurderet i henhold til reglerne, herunder reglen om, at alle underretninger skal vurderes inden for 24 timer efter modtagelsen.

Kommunens samarbejde med det professionelle netværk omkring barnet eller den unge er også med til at sikre en god sammenhæng i sagsbehandlingen og i arbejdet med barnet eller den unge, og det professionelle netværk har ofte mange relevante oplysninger om barnet eller den unge. På temadagene blev det nævnt, at det professionelle netværk, eksempelvis i form af gadeplansmedarbejdere, kontaktpersoner

og lignende, oplevede, at de ikke blev inddraget i sagsbehandlerens arbejde med barnet eller den unge og derfor ikke fik bidraget med deres viden til gavn for en helhedsorienteret sagsbehandling. Mange oplysninger kan gå tabt på grund af et manglende systematisk samarbejde mellem de forskellige aktører.

Både Ankestyrelsens undersøgelse og drøftelserne på temadagene viser endvidere, at det kan være en udfordring i arbejdet med målgruppen, at der ikke er en systematisk udveksling af oplysninger mellem SSP og myndighedssagsbehandler. Der er ofte et mere uformelt og personbaseret samarbejde, hvilket kan betyde, at oplysninger og viden går tabt ved fravær og jobskifte.

SSP har en fremtrædende rolle i arbejdet med målgruppen. Det er ofte en SSP-medarbejder, der har den første kontakt med et barn eller en ung, der er kommet ud i kriminalitet, og medarbejderen, der afholder bekymringssamtaler og aflægger hjemmebesøg.

Der var på temadagene uenighed om hensigtsmæssigheden i at SSP ikke systematisk noterer og videregiver oplysninger til sagsbehandleren. Nogle kommuner havde erfaring med, at SSP havde holdt møder med en ung i op til et år, uden at dette blev noteret. Det kunne vanskeliggøre arbejdet med barnet eller den unge, at sagsbehandleren ikke fik alle relevante oplysninger om eksempelvis mindre forseelser, der alene blev noteret i politiets system eller drøftet med SSP-medarbejderen. På den anden side kunne det være nemmere for en SSP-medarbejder at få etableret et samarbejde med barnet eller den unge og forældrene, i det de føler sig mere trygge ved at bede om hjælp, uden at det bliver til en social sag.

Det er vigtigt, at samarbejdet mellem SSP og kommunen koordineres, og at der skabes tydelige rammer for et godt tværfagligt samarbejde mellem de to aktører. I den forbindelse kan der være behov for, at der sættes fokus på kendskabet til servicelovens § 49a om udveksling af oplysninger i det tidlige eller forebyggende arbejde. På temadagen blev der givet udtryk for, at der var usikkerhed omkring reglerne for videregivelse af oplysninger mellem de forskellige aktører.

3.1.1 Planer for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet

Som en del af indsatsen for at tydeliggøre rammer og muligheder for samarbejde mellem de forskellige involverede faggrupper og sikre systematik i både samarbejde og sagsgang i forhold til målgruppen, vil en plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet være et godt redskab.

Kommunerne har siden 1. juli 2010 været forpligtiget til at udarbejde en sådan plan, jf. servicelovens § 19, stk. 1-3. Planen skal indgå i kommunens samlede børnepolitik og

skal vedtages af kommunalbestyrelsen og herefter offentliggøres. Formålet med planen er at sikre en målrettet og sammenhængende indsats i forhold til målgruppen.

Ankestyrelsen har i forbindelse med undersøgelsen anmodet de kommuner, som har indsendt sager til undersøgelsen, om også at indsende deres plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet. For de øvrige kommuner har Ankestyrelsen søgt planen på kommunens hjemmeside. Af det indsamlede materiale og tilkendegivelserne på de 4 workshops fremgår, at en lang række kommuner ikke har en egentlig plan. I mange kommuner består planen alene af en beskrivelse af organiseringen af SSP-arbejdet i kommunen.

Ankestyrelsen fremhævede på temamøderne, at det var anbefalelsesværdigt, at planen for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet indeholdt kommunens fastsatte mål, en beskrivelse af sammenhængen mellem de forskellige sektorer og aktører, en kortlægning af de eksisterende tilbud og en sikring af opfølgning.

VISO har i flere sammenhænge deltaget i et samarbejde med kommuner om udarbejdelse af en plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet¹. Erfaringen fra dette arbejde er, at det er afgørende, at man forsøger at inddrage alle parter, herunder også politikere og frivillige organisationer. For at planen kan blive et nyttigt redskab til bl.a. at sikre en bedre koordinering, er det væsentligt, at også praktikkere er aktive i forbindelse med udarbejdelse af planen.

På temadagene i de 5 regioner blev det blandt andet beskrevet, at roller og ansvar omkring den kriminalpræventive indsats ikke altid var gennemsigtige og tydelige, hvilket var en udfordring for de enkelte aktører. Her så flere deltagere det som en oplagt mulighed at udarbejde handleguides. I samme forbindelse blev det fremhævet, at det var vigtigt, at der blev skabt en fælles forståelse i forhold til definitioner og begreber, da der kan være store forskelle mellem de forskellige faggrupper.

3.2 Tidlig indsats og afdækning

Med tidlig indsats forstås, at kommunen, når der opstår bekymring for et barn eller en ung, hurtigt afdækker barnet eller den unges og familiens forhold og sætter ind med relevant støtte. Det samme gør sig gældende, når kommunen modtager underretning om, at barnet eller den unge er mistænkt for at have begået kriminalitet. I disse situationer betyder tidlig indsats, at kommunen reagerer hurtigt i forhold til oplysningen om kriminalitet.

---

¹ Socialstyrelsens inspirationshæfte, Plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet. 2013. I Inspirationshæftet¹ er der med udgangspunkt i Ungdomskommissionens anbefalinger anført forslag til, hvordan arbejdet med udarbejdelsen af en plan kan tilrettelægges, og hvilke udviklingsmuligheder forløbet kan medføre for det fremtidige arbejde i kommunen i forhold til blandt andet tidlig indsats, helhedsorientering, tværsektoriel indsats og sammenhængende indsats.

Undersøgelsen viser, at kommunen i mange tilfælde allerede kender de børn og unge, der mistænkes for kriminalitet, og at kendskabet ofte skyldes tidligere tilfælde af kriminel adfærd – ofte gennem flere år. Udover kriminalitet kan et tidligere kendskab til barnet eller den unge eksempelvis være viden om andre sociale problemer, herunder misbrug hos den unge, omsorgssvigt i hjemmet eller skoleproblemer.

Der er også ofte et tidligere kendskab til barnet eller den unges familie. Kendskabet består eksempelvis i, at kommunen har oplysninger om blandt andet misbrugsproblemer i familien, boligproblemer, økonomiske problemer, psykisk sygdom eller kriminalitet.

Efter servicelovens § 50 skal kommunen undersøge barnet eller den unges forhold nærmere, hvis det på baggrund af de foreliggende oplysninger må antages, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte.

Formålet er, at der så tidligt som muligt foretages en kvalificeret og grundig afdækning af, om der foreligger problemer, der bør resultere i iværksættelse af hjælpeforanstaltninger. Det er vigtigt at få identificeret årsagen til problemerne og at få afdækket, om barnet eller den unge har særlige vanskeligheder, eksempelvis af kognitiv, følelsesmæssig eller udviklingsmæssig karakter, der kræver særlig udredning og målrettede støtteforanstaltninger i skole- eller behandlingsregi.

Afdækningen af barnet eller den unges forhold skal tjene som grundlag for vurderingen af, hvilke foranstaltninger der i den konkrete sag er relevante i forhold til at løse de beskrevne problemer, og skal bruges som et arbejdsredskab i det fremadrettede arbejde med barnet eller den unge og familien. Det er vigtigt, at den børnefaglige undersøgelse løbende opdateres med henblik på at bevare overblikket i sagsbehandlingen.

Ankestyrelsens undersøgelse viser, at afdækningen af barnet eller den unges forhold ofte ikke er tilstrækkelig i forhold til at vurdere behovet for støtteforanstaltninger, herunder hvilke foranstaltninger der er relevante. Der mangler ofte et helhedsorienteret perspektiv i sagsbehandlingen, hvor alle relevante forhold er inddraget.

3.3 Hurtig og konsekvent opfølgning på kriminaliteten

For at opnå en effekt af den kriminalitetsforebyggende indsats over for kriminalitetstruede børn og unge under 18 år, er det nødvendigt, at der handles hurtigt, relevant og tilstrækkeligt på oplysningerne om kriminalitet. Forskning har vist, at tidligere begået kriminalitet er en af de største risikofaktorer for yderligere kriminel adfærd hos børn og unge.²

---

² The Psychology of Criminal Conduct, Andrews & Bonta, 5th edition, 2010.

Undersøgelsen tegner et billede af, at kommunen ofte mangler fokus på barnet eller den unges kriminalitet i de tilfælde, hvor sagen, ud over mistanke om kriminalitet, også omhandler sociale problemstillinger. Der ses således en tendens til, at kriminaliteten ikke fylder så meget i arbejdet med barnet eller den unge. Baggrunden herfor fremgår ikke af undersøgelsen, men det kan være et udtryk for, at der er tale om mindre alvorlige forhold, eksempelvis butikstyveri for et mindre beløb, eller at der er tale om tunge sociale problemstillinger, der fylder mere i arbejdet med barnet eller den unge end kriminaliteten.

Det ser ud til, at kommunen i forhold til sociale problemstillinger oftere prøver flere forskellige tiltag for at støtte et barn eller en ung og deres familie, og at der oftere bliver udarbejdet en børnefaglig undersøgelse på baggrund af opstået bekymring for et barn eller en ung i forbindelse med en social problemstilling, end det er tilfældet i forbindelse med underretninger om kriminalitet. Kommunen har i de fleste sager på baggrund af tidligere bekymringer truffet afgørelse om iværksættelse af en støtteforanstaltning til barnet eller den unge eller familien, og har i den forbindelse gjort brug af en bred vifte af støtteforanstaltninger. I forbindelse med kriminalitetsproblemer er der kun truffet ganske få afgørelser, og disse er primært om en kontaktperson til barnet eller den unge.

Endvidere er der i undersøgelsen flere eksempler på, at der som en del af en generel passivitet i sagsbehandlingen eller manglende systematik i forhold til håndteringen af politiets underretninger om mistanke om kriminalitet, ikke reageres på politiets underretning om kriminalitet hos et barn eller en ung. Det ses også, at underretningen end ikke registreres, når den modtages i kommunen, eller at underretningen ikke kommer frem til det sagsbehandlende kontor.

Det er også af afgørende betydning, at der er sammenhæng i opfølgningen på kriminalitet på tværs af faggrupper. Det kan modarbejde formålet med tæt og konsekvent opfølgning, hvis kommunen eksempelvis følger op i forbindelse med overtrædelse af vilkår i en betinget dom, men retssystemet ikke reagerer på kommunens indberetning om overtrædelse af vilkår. Det opleves, at der kan gå flere måneder fra kommunen indberetter vilkårsovertrædelser til retten, før retten reagerer, og at vilkårsbrud kun får konsekvenser, hvis der er tale om hårdere kriminalitet. Det opleves også, at retten anmoder kommunen om endnu engang at forsøge at løse problemerne frivilligt.

Problemstillingen blev fremført på flere af temadagene som medvirkende til tab af respekt og autoritet hos kontaktpersoner og sagsbehandlere, der kommer til at fremstå utroværdige, når de unge oplever, at vilkårsovertrædelser ikke får konsekvenser.

Undersøgelsen tegner et billede af, at en tydelig og fast systematik for sagsgangen i arbejdet med de kriminalitetstruede børn og unge under 18 år, herunder en tydelig model for samarbejdet mellem de forskellige faggrupper, der er involveret i arbejdet, samt en hurtig og konsekvent opfølgning på kriminalitet kan bidrage til et bedre overblik

i sagen og en mere helhedsorienteret og relevant indsats i forhold til de komplekse problemstillinger, der er kendetegnende for arbejdet med målgruppen.

3.4 Afdækning og inddragelse af barnet eller den unges netværk

Ankestyrelsens har i undersøgelsen set på, hvilke personer fra barnet eller den unges netværk kommunen har afdækket i forbindelse med sagsbehandlingen.

Ved netværkspersoner forstås de personer, som barnet eller den unge og familien har en væsentlig relation til, og som kan have såvel positiv som negativ indflydelse på barnets eller den unges udvikling og trivsel. Der er i undersøgelsen skelnet mellem det private og det professionelle netværk omkring barnet.

Baggrunden for Ankestyrelsens fokus på inddragelse af netværket i sagerne er, at praksis viser, at en målrettet inddragelse af barnet eller den unges netværk har stor betydning for effekten af en støtteforanstaltning, og at et velfungerende og ansvarligt netværk, der også kan give barnet eller den unge en videre dannelse og omverdensforståelse, kan ruste barnet eller den unge i forhold til blandt andet et fremtidigt uddannelsesforløb.³

Netværkspersonerne er i kraft af deres relation til barnet eller den unge i besiddelse af vigtig viden om barnet eller den unge, og vil kunne bidrage væsentligt i forhold til afdækning og vurdering af barnet eller den unges situation og udfordringer. Samtidig er netværket oftest de personer, som barnet eller den unge føler sig mest tryk ved og dermed de personer, som har størst mulighed for at få barnet eller den unge til at samarbejde om en given støtteforanstaltning og indgå i den nødvendige forandringsproces.

I nogle sammenhænge kan personer fra barnet eller den unges netværk have en markant negativ indflydelse på barnet eller den unges udvikling, og det er i den forbindelse afgørende, at også dette netværk afdækkes og vurderes.

3.4.1 Det private netværk

Ankestyrelsens undersøgelse viser, at kommunerne kun i begrænset omfang afdækker ressourcer og vanskeligheder i det private netværk ud over forældrene, og kun sjældent inddrager andre personer i arbejdet med barnet eller den unge. Dette resultat står i modsætning til kommunernes egen opfattelse, da kommunerne ofte har den umiddelbare opfattelse, at de inddrager netværket i sager om udsatte børn.⁴ Samme holdning kom til

---

³ SFI, "Anbragte børn og unges trivsel 2014". I undersøgelsen peges der på, at anbragte børns basale velfærdsbehov bliver dækket, men at der er et forbedringspotentiale omkring omverdensorientering.

⁴ Ankestyrelsens undersøgelse "Hvordan familie og netværk bliver inddraget i børnesager" fra december 2013. Undersøgelsen er baseret på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse og belyser, hvordan kommunerne afdækker og inddrager netværket, når barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet.

udtryk på de afholdte temadage i de 5 regioner, hvor dialogen handlede om kommunernes arbejde med kriminalitetstruede børn og unge.

Undersøgelsen og resultatet af dialogen på temadagene tegner et billede af, at der er behov for øget fokus på og præcisering af definitionen af netværk. På grund af ændrede familiemønstre må netværket søges bredt. Netværk er ikke alene forældre, søskende og øvrig familie, men eksempelvis også en stedmor eller stedfar, som det kan være vigtigt at fastholde relationen til efter et brud. Det er også vigtigt, at have fokus på, om netværket kan bidrage positivt til barnet eller den unges udvikling eller om netværket er med til at vedligeholde en fejludvikling.

Der bør i relation til vurderingen af netværket skelnes mellem familiens netværk og barnet eller den unges netværk. Der ses en tendens til, at der i sagsbehandlingen er fokus på familiens netværk, der i mange sammenhænge ikke er identisk med barnet eller den unges netværk. Dette gør sig især gældende i forhold til unge over 15 år, idet de fleste i denne aldersgruppe i større udstrækning begynder at skabe deres eget netværk uafhængigt af den øvrige families netværk.

Det er vigtigt, at der er fokus på fastholdelsen af de relationer, som barnet eller den unge har til sit netværk, også i forbindelse med en eventuel anbringelse. Vurderingen af hvem der udgør barnet eller den unges netværk bør foretages i samarbejde med barnet eller den unge og dennes familie, da deres opfattelse af netværk ofte er anderledes end sagsbehandlerens opfattelse.

3.4.2 Det professionelle netværk

Det er en væsentlig opgave for det professionelle netværk omkring barnet at støtte op om og styrke eventuelle positive relationer, som barnet eller den unge måtte have til eksempelvis en fritidsklub, en sportsklub eller andre fællesskaber, der kan bidrage med noget positivt i forhold til barnets eller den unges udvikling og trivsel. Undersøgelsen viser, at mange kriminalitetstruede børn og unge har kontakt til andre unge, der er anti-sociale.

Formålet med indsatserne fra det professionelle netværk er at undgå, at barnet eller den unge bliver isoleret socialt og søger kontakt til det kriminelle miljø for at blive en del af et fællesskab der.

Kommunens samarbejde med det professionelle netværk omkring barnet eller den unge er endvidere med til at sikre en god sammenhæng i sagsbehandlingen og arbejdet med barnet eller den unge og er af afgørende betydning i forhold til at sikre, at vigtig viden bliver delt mellem de forskellige faggrupper. Et tæt og tydeligt samarbejde mellem fagpersonerne omkring barnet eller den unge kan også være med til at sikre, at problemerne ikke eskaleres, og at barnet eller den unge gennem tæt opfølgning bliver fastholdt i eventuelt iværksatte støtteforanstaltninger.

4 Ligheder og forskelle mellem regionerne

Ankestyrelsens undersøgelse viser, at tendenserne i sagsbehandlingen i vid udstrækning er de samme i alle regioner.

Da der kun er gennemgået ca. 20 sager fra hver region, kun få sager fra den enkelte kommune og ikke fra alle kommuner, er grundlaget for sammenligning mellem regionerne spinkelt.

I alle regioner er der tendens til, at kommunerne i forbindelse med mistanken om kriminalitet ikke træffer afgørelser om foranstaltning, selvom Ankestyrelsen ud fra en gennemgang af sagerne vurderer, at der burde være truffet en afgørelse om støtte til barnet eller den unge.

Når der træffes afgørelse, er sagerne i Region Nordjylland tilstrækkeligt oplyst i væsentlig flere sager end i de andre regioner. Det samme billede tegner sig i relation til støtteforanstaltningernes relevans og tilstrækkelighed.

I Region Hovedstaden og Region Midtjylland holdes der langt flere børnesamtaler og samtaler med forældrene om underretningen end i de øvrige regioner.

Om afdækning og inddragelse af netværk viser undersøgelsen, at forældrene er den gruppe, der i alle regioner inddrages mest. Der er ingen regioner, der afdækker det øvrige private netværk.

I mere end halvdelen af sagerne peger alle regioner på, at barnet eller den unge har kontakt til andre unge, der er antisociale. Som en væsentlig risikofaktor hos den unge peger alle regioner, Region Nordjylland dog i mindre grad, på skoleproblemer. Også manglende fritidsinteresser er en væsentlig risikofaktor, især i Region Hovedstaden.

5 Netværkssamråd

Siden 1. oktober 2014 har der været et lovmæssigt krav om afholdelse af netværkssamråd. Kravet indebærer, at kommunen senest 7 dage efter modtagelsen af dokumentation fra politiet om, at et barn eller en ung under 18 år er mistænkt for at have begået alvorlig kriminalitet, skal indkalde den unge, forældremyndighedsindehaveren og eventuelt relevante personer fra netværket og relevante fagpersoner til et møde.

Formålet med netværkssamråd er, at kommunen hurtigt og med inddragelse af alle relevante aktører og personer omkring barnet eller den unge, kan lægge en plan for, hvordan barnet eller den unge kan hjælpes på rette kurs.

Det er kommunen, der vurderer, hvilke personer i barnet eller den unges netværk det er relevant at invitere til netværkssamrådet.

Socialstyrelsen stod på temadagene for en workshop om netværkssamråd. Formålet med workshoppen var at få en drøftelse af kommunernes første erfaringer med planlægning og afholdelse af netværkssamråd. Kun få deltagere havde erfaringer med netværkssamråd, og der indgik derfor også erfaringer om de almindelige netværksmøder i drøftelserne.

5.1 Erfaringerne fra kommunerne

På temadagene var der endvidere fokus på inddragelsen af barnet eller den unge ved netværkssamråd samt den mulighed, som netværkssamråd giver for hurtigt at få et overblik over barnet eller den unges situation og forhold – også i forhold til at foretage en afdækning af netværket. Netværkssamråd giver således mulighed for at sætte ind med en hurtig og koordineret indsats, der kan skabe sammenhæng i indsatsen fremadrettet.

Der var erfaring for, at netværkssamråd og netværksmøder særligt i nye sager var et godt forum til afdækning af ressourcer og risikofaktorer, ligesom det var en fordel, at alle aktører omkring barnet eller den unge fik samme viden og mulighed for at dele allerede eksisterende viden.

Herudover blev det nævnt, at netværkssamråd og netværksmøder kan være med til at afdramatisere situationen og arbejde med motivationen hos barnet eller den unge. Netværket kender barnet eller den unge og familien, hvilket skaber tryghed, og der kan på møderne skabes en følelse af fælles ansvar og eventuel ansvarsfordeling ved indgåelse af forpligtende aftaler med barnet eller den unge, familie og netværk. I forhold til barnet eller den unge kan dette medføre en ansvarliggørelse, når der bliver reageret hurtigt og konsekvent på deres handlinger.

Reglen om 7-dages-fristen for indkaldelse til netværkssamråd blev i forbindelse med alle temadage nævnt som en udfordring. Rent praktisk var der tale om meget kort tid i forhold til at få afdækket netværket, indhentet samtykke og indkaldt til møderne.

I den forbindelse var der gode erfaringer med at tage materiale herunder samtykkeerklæringer mm., med til politiafhøring, og allerede i forbindelse med afhøringen have den første drøftelse med den unge og familien om netværkssamråd og deltagerkreds og få kontaktoplysninger på de personer, det kunne være relevant at invitere. En anden konkret anbefaling i den forbindelse var at indkalde den unge og forældrene med kort varsel til et formøde om netværkssamråd.

En anden gennemgående udfordring var behovet for koordinering og samarbejde mellem politi og de sociale myndigheder, herunder hvad der skal foregå i politiets regi (bekymringssamtaler) og i de sociale myndigheders regi (netværkssamråd) og hvordan netværkssamråd sikres, når en ung er varetægtsfængslet, og der skal søges om besøgstilladelser ved politiet.

Det kunne også være en udfordring, hvis den unge ikke var motiveret for at deltage og måske ikke mødte op. Endvidere kunne det være svært, hvis familien ikke ønskede det private netværk inddraget, eller hvis forældrene og barnet eller den unge ikke var enige om, hvem der skulle deltage.

Socialstyrelsens materiale om netværkssamråd blev anbefalet.

Se evt. www.socialstyrelsen.dk

6 Evidensbaserede programmer

Socialstyrelsen stod på temadagene for en workshop om evidensbaserede programmer med særlig fokus på enkeltprogrammerne Multisystemisk Terapi (MST) og Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC), som har vist at have positive effekter i forhold til kriminalitetstruede børn og unge. Gennem tiltag målrettet familien, barnet eller den unge og deres nære omgivelser hjælpes den unge til at komme ud af vanskelighederne. Indsatserne kan forebygge eller erstatte langvarige anbringelser på institutioner og medvirke til, at den unge forbliver i uddannelse eller beskæftigelse og kommer ud af kriminalitet.

Formålet med workshoppen var at udbrede kendskabet til de evidensbaserede programmer i kommunerne. Drøftelserne på temadagene viste, at kendskabet til programmerne flere steder var begrænset, men at de blev set som et interessant indspil i forhold til arbejdet med kriminalitetstruede børn og unge. Særligt det målrettede arbejde med familien og det tidsbegrænsede aspekt i indsatserne blev fremhævet som et interessant aspekt ved indsatserne.

Se evt. www.socialstyrelsen.dk

7 Øvrige problemstillinger

Ud over de under afsnit 3 beskrevne fokusområder har der i forbindelse med Ankestyrelsens sagsgennemgang og drøftelserne på temadagene været andre problemstillinger, som det kan være relevant at have øget fokus på i forbindelse med kommunernes arbejde med kriminalitetstruede børn og unge:

- Forældrekonflikter – herunder formelle problemer i forhold til forældremyndighed og inddragelse
- Regler for videregivelse af oplysninger
- Forældre pålæg

7.1 Forældrekonflikter

På temadagene blev det flere gange fremført, at der var store udfordringer i forhold til arbejdet med skilsmissefamilier og tidligere samlevende forældre. Kommunerne oplevede, at skilsmisserne og de brudte parforhold var blevet mere konfliktfyldte, og at konflikterne mellem forældrene kunne være meget ressourcekrævende og en barriere for indsatsen og arbejdet med barnet eller den unge. Der var i enkelte kommuner som noget nyt ansat mediatorer for at forbedre samarbejdet med og mellem forældrene.

I forbindelse med fraskilte eller tidligere samlevende forældre kunne der være store udfordringer i forhold til at få afklaret forældremyndigheden. Det var ikke alle sagsbehandlere, der havde adgang til CPR-registret.

Endvidere var der erfaringer med, at forældremyndighedens status skiftede, uden at det blev opdateret i CPR-registret. På grund af udfordringerne med at få afklaret forældremyndigheden og udfordringerne med vanskeligt samarbejde mellem forældrene skete det, at det kun var den ene forældremyndighedsindehaver, der blev inddraget på trods af fælles forældremyndighed.

Det blev også fremhævet, at de formelle regler for inddragelse og videregivelse af oplysninger mellem forældre med og uden del i forældremyndigheden kunne være en udfordring, og at der i den forbindelse kunne være behov for et tættere samarbejde med Statsforvaltningerne.

7.2 Regler for videregivelse af oplysninger

På temamøderne blev der givet udtryk for usikkerhed med hensyn til reglerne for videregivelse af oplysninger, når flere faggrupper var involveret i en sag.

Reglerne om udveksling af oplysninger mellem flere faggrupper er reguleret efter servicelovens § 49a, når der er tale om udveksling af oplysninger, der er nødvendige, som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Reglerne om udveksling af oplysninger som led i forebyggelse af overgreb mod børn og unge er reguleret efter servicelovens § 49b.

For personer, der udøver offentlig tjeneste eller hverv, er der en skærpet underretningspligt, jf. servicelovens § 153 om skærpet underretningspligt

Ankestyrelsen har i 2013 i forbindelse med overgrebspakken udsendt rapporten *"Udveksling af oplysninger mellem de kommunale myndigheder, politiet, anklagemyndigheden samt i børnehuse"*, som gennemgår en lang række problemstillinger om videregivelse af oplysninger. Se evt. www.ast.dk

Udveksling af oplysninger om børn og unges private forhold er reguleret i retsplejelovens § 115.⁵ Det kriminalpræventive råd har i den sammenhæng udgivet *"SSP-en guide til samarbejdet"*. Se evt. www.dkr.dk

7.3 Forældre pålæg

Efter servicelovens § 57a skal der træffes afgørelse om forældre pålæg, når der er risiko for, at barnets sundhed og udvikling er i fare, og dette skyldes, at indehaveren af forældremyndigheden ikke lever op til sit ansvar, men vurderes til at være i stand til at løfte forældreansvaret.

På temamøderne blev der givet udtryk for, at kun enkelte havde erfaring med forældre pålæg, men der var gode erfaringer med, at varsling af forældre pålæg kunne få forældre til at samarbejde og deltage i møder.

Flere gav udtryk for, at et forældre pålæg måtte være sidste udvej, mens andre havde erfaring med, at det virkede bedst, når det blev varslet tidligt i forløbet. Det kunne i den forbindelse opstå et problem, hvis der forinden skulle udarbejdes en børnefaglig undersøgelse.

---

⁵I forarbejderne til retsplejeloven er der lagt op til, at de oplysninger, som myndighederne udveksler i forbindelse med samarbejdet, ikke nødvendigvis skal noteres eller indgå i en mere formel sagsbehandling.

Ankestyrelsens afsluttende rapport om
Kriminalitetstruede børn og unge
- Tendenser og udvikling i kommunernes indsats

November 2015

BILAG

Titel Kriminalitetstruede børn og unge – Tendenser og udvikling i kommunernes indsats_Bilag

Udgiver Ankestyrelsen, marts 2015

ISBN nr

Layout Identitet & Design AS

Kontakt Ankestyrelsen

Teglholmsgade 3, 2450 København SV

Telefon 33 41 12 00

Hjemmeside www.ast.dk

E-mail @ast.dk

Bilag 1 Udvalgte tal fra undersøgelsen fordelt på regionerne

Hvilke særlige ressourcefaktorer er knyttet til barnet/den unge?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Familien har gode boligforhold	8	9	7	2	6	32
Barnet/den unge har gode kognitive evner	10	7	11	5	8	41
Barnet/den unge har gode relationer til skolen/uddannelsesinstitutionen	7	4	4	4	9	28
Barnet/den unge har en eller flere fritidsinteresser	7	3	5	9	4	28
Barnet/den unge har støttende indsigtfulde forældre (positive rollemodeller)	10	7	7	10	5	39
Barnet/den unge har støttende indsigtfulde familiemedlemmer eller andre i sit netværk	5	7	2	9	2	25
Barnet/den unge har kontakt til andre unge, der kan være positive rollemodeller	2	2	1	3	1	9
Ingen særlige ressourcefaktorer er knyttet til den unge	5	4	5	4	4	22
Andet:	2	6	1	2	3	14
I alt	20	19	18	20	19	96

Note: Mulighed for flere svarmuligheder. Summen angiver antal sager.

Hvilke særlige risikofaktorer er knyttet til barnet/den unge?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Familien har udsatte boligvilkår	4	4	1	3	3	15
Barnet/den unge har ringe kognitive evner	5	6	4	9	4	28
Barnet/den unge har problematiske relationer til skolen/uddannelsesinstitutionen	11	14	13	14	6	58
Barnet/den unge har ingen fritidsinteresser	11	7	5	7	9	39
Barnet/den unge har været udsat for fysiske eller psykiske overgreb fra forældre samlever	0	3	2	1	4	10
Barnet/den unge oplever konflikter forældrene imellem	6	4	8	4	8	30
Barnet/den unge har et misbrug	4	3	10	7	5	29
Barnet/den unge har psykiske vanskeligheder	1	7	6	6	7	27
Barnet/den unge har kontakt til andre unge, der er antisociale	12	12	14	12	11	61
Forældrene har et misbrug	3	4	3	4	4	18
forældrene har en uhensigtsmæssig opdragelsesstil	5	10	10	6	11	42
Forældrene har begået kriminalitet	2	2	2	1	2	9
Ingen særlige risikofaktorer er knyttet til den unge	2	0	1	1	1	5
Andet:	2	8	5	5	3	23
I alt	20	18	19	20	19	96

Note: Mulighed for flere svarmuligheder. Summen angiver antal sager.

Har kommunen overholdt 24-timersreglen?⁶

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	12	5	2	7	5	31
Nej	4	9	14	11	8	46
Ikke relevant	4	5	3	2	6	20
I alt	20	19	19	20	19	97

Hvilke personer er inddraget på baggrund af aktuel underretning?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Skole	3	0	5	2	3	13
Psykolog	1	1	0	0	1	3
PPR	0	0	0	0	0	0
SSP	2	4	4	0	1	11
Specialiseret rådgivning (VISO)	0	0	0	0	0	0
Forældre	9	9	10	10	12	50
Øvrig netværk (uddyb i bemærkningsfeltet)	1	1	0	0	0	2
Ingen	9	7	7	7	5	35
Andre:	3	4	4	2	4	17
I alt	20	19	19	20	19	97

Note: Mulighed for flere svarmuligheder. Summen angiver antal sager.

⁶ 24-timers reglen trådte i kraft den 1. oktober 2013. I 20 sager er underretningen modtaget før 1. oktober 2013 og er derfor registeret som "ikke relevant".

Har barnet/den unge afsonet frihedsstraf, været varetægtsfængslet eller anbragt i varetægtsurrogat i forbindelse med den aktuelle kriminalitet?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	6	2	3	0	0	11
Nej	14	17	16	20	19	86
I alt	20	19	19	20	19	97

Har barnet/den unge fået tilbudt udslusning?⁷

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	0	0	1	0	0	1
Nej	6	2	1	0	0	9
I alt	6	2	2	0	0	10

Har kommunen efter eller i forbindelse med underretningen taget initiativ til:

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt	
At iværksætte børnefaglig undersøgelse efter § 50		3	5	3	3	2	16
At iværksætte en supplerende børnefaglig undersøgelse efter § 50		0	0	2	1	0	3
At udarbejde en handleplan efter § 140		1	3	3	4	1	12
At revidere en handleplan efter § 140 i forbindelse med den aktuelle kriminalitet		3	0	5	1	3	12
At afholde en børnesamtale		13	7	9	12	9	50
At afholde en samtale med forældrene		12	9	9	14	11	55

⁷ Kun i 10 tilfælde har det været relevant at vurdere, om der burde gives tilbud om udslusning.

At afholde et møde med skolen	0	0	1	1	2	4
At afholde et møde med kriminalforsorgen	1	1	2	1	0	5
At tage kontakt til netværket – fodboldtræner, velfungerende familiemedlemmer med videre	1	0	1	1	1	4
Nej, kommunen har ikke taget nogle initiativer	6	6	6	4	8	30
Andet:	3	3	2	2	3	13
I alt	20	19	19	20	19	97

Note: Mulighed for flere svarmuligheder. Summen angiver antal sager.

Har kommunen truffet afgørelse i sagen i relation til aktuel underretning?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	4	2	6	2	3	17
Nej	12	14	11	11	10	58
Nej, men ikke relevant	4	3	2	7	6	22
I alt	20	19	19	20	19	97

Har kommunen tidligere truffet afgørelse i sagen?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	9	12	12	16	11	60
Nej	6	6	4	1	4	21
Nej, men ikke relevant	5	1	3	3	4	16
I alt	20	19	19	20	19	97

Er sagen samlet set tilstrækkelig oplyst med henblik på at vurdere behovet for støtteforanstaltninger hos den unge?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	7	8	8	11	14	48
Nej	13	11	11	9	5	49
I alt	20	19	19	20	19	97

Er de aktuelle støtteforanstaltninger relevante og tilstrækkelige?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	7	8	8	11	14	48
Nej	13	11	11	9	5	49
I alt	20	19	19	20	19	97

Har eventuelle tidligere støtteforanstaltninger været relevante og tilstrækkelige?

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland	I alt
Ja	1	4	2	7	6	20
Nej	14	12	13	9	7	55
Ikke relevant	5	3	4	4	6	22
I alt	20	19	19	20	19	97

Bilag 2 Den børnesagkyndige vurdering

Ankestyrelsens børnesagkyndige konsulent har gennemgået tre udvalgte sager fra hver region, hvor det vil være relevant at få den børnesagkyndiges vurdering af sagsbehandlingen og foranstaltningerne. Ved udvælgelsen af relevante sager er der lagt vægt på sagernes indhold og kompleksitet. De udvalgte sager er således ikke tilfældigt udvalgte sager.

Nedenfor følger en kort beskrivelse af udvalgte målepunkter og tilhørende tabeller.

2.1.1 Afdækning af forældrenes situation

En grundig, helhedsorienteret og systematisk afdækning er en forudsætning for, at der kan iværksættes de rigtige støtteforanstaltninger. En dyberegående familieafdækning kan være med til at tegne et billede af ressourcer og vanskeligheder, herunder eventuelle relationelle vanskeligheder og dermed kvalificere valget af støtteforanstaltninger.

I hvilken udstrækning har kommunen afdækket forældrenes situation (ressourcer/vanskeligheder)?

	Antal
I høj grad	0
I nogen grad	3
I ringe grad	8
Slet ikke	4
I alt	15

2.1.2 Tidlig indsats

Ved gennemgangen har der været fokus på, om der kan udledes positive eller negative elementer i forhold til den tidlige indsats i sagsbehandlingen.

Som positive tiltag fremhæves eksempler på, at der er foretaget en vurdering af modtagne underretninger, at der er udarbejdet en børnefaglig undersøgelse, at der sker en koordineret indsats mellem skole-klub-UUvejleder-forvaltning og familie, at iværksat støtte målrettes på relevant vis og at indsatsen følges og justeres efter behov.

Som negative elementer i forhold til den tidlige indsats fremhæves, at der mangler tilstrækkelig afdækning af barnet eller den unge og familiens situation og behov i form af

en grundig børnefaglig undersøgelse, at der mangler opfølgning i sagen, herunder opfølgning med henblik på vurdering af iværksatte foranstaltningers effekt, at de valgte foranstaltninger ikke er relevante og tilstrækkelige og at der i flere sager ses passivitet og langsommelighed i sagsbehandlingen.

Det vurderes på baggrund af gennemgangen, at den tidlige indsats samlet set har været utilstrækkelig i 14 af de 15 sager.

Har den tidlige indsats samlet set været tilstrækkelig og til gavn for barnet?

	Antal
I høj grad	1
I nogen grad	0
I ringe grad	9
Slet ikke	5
I alt	15

2.1.3 Den aktuelle kriminalitet

I forhold til kommunernes reaktion på den omhandlede underretning fra politiet om mistanke om kriminalitet, er der set på i hvilken udstrækning kommunen har afdækket barnet eller den unges vanskeligheder og ressourcer. Vurderingen viser, at det ofte er tilfældet, at den aktuelle kriminalitet ikke i sig selv giver anledning til handling eller yderligere afdækning end allerede foretaget. Det ses også, at underretningen end ikke registreres i kommunen eller nævnes i journalen.

I hvilken udstrækning har kommunen afdækket barnets/den unges vanskeligheder/ressourcer i forbindelse med aktuel kriminalitet?

	Antal
I høj grad	0
I nogen grad	1
I ringe grad	3
Slet ikke	11
I alt	15

2.1.4 Samlet indsats

Har den aktuelle indsats samlet set været tilstrækkelig og til gavn for barnet?

	Antal
I høj grad	0
I nogen grad	2
I ringe grad	3
Slet ikke	10
I alt	15

Der er ved vurderingen af kommunens samlede indsats over for barnet eller den unge lagt vægt på oplysninger om, at der ikke er reageret på oplysninger om kriminalitet hos barnet eller den unge, at sagsbehandlingen er præget af passivitet med det resultat, at problemerne eskaleres, at der ikke handles konsekvent og tilstrækkeligt på den samlede bekymring for barnet eller den unge og deres familie.

2.1.5 Sammenfatning

Den børnesagkyndige gennemgang og vurdering af 15 udvalgte sager viser samstemmende med resultaterne fra Ankestyrelsens undersøgelse af sager fra hver af de 5 regioner, at en grundig og helhedsorienteret afdækning af familiens forhold samt en systematisk opfølgning på iværksatte foranstaltninger og eventuel justering heraf, er en væsentlig forudsætning for den tidlige indsats og kvaliteten af arbejdet med barnet eller den unge og deres familie. Når barnet eller den unge og familiens vanskeligheder og støttebehov er tilstrækkelig afdækket, er der større sandsynlighed for, at der kan iværksættes en relevant foranstaltning fra starten. Passivitet, manglende reaktion på underretninger om mistanke om kriminalitet og foranstaltninger uden ønsket effekt er i flere tilfælde medvirkende til, at problemerne eskaleres, og barnet eller den unges trivsel, udvikling og adfærd forværres.

Bilag 3 Problemstillinger rejst på temadagene

Der er ikke tale om egentlige referater, men udvalgte centrale problemstillinger fra hver region.

3.1.1 Tidlig indsats

Region Syddanmark

- Tilstrækkelig afdækning af sagen er vigtig, ligesom det er vigtigt at udarbejde konkrete handleplaner, der kan måles på. Der skal altid laves handleplaner for en kriminalitetstruet ung, uanset alder
- En kommune arbejder i børnefællesskaber, hvor alle professionelle, der har noget at gøre med barnet, har pligt til at indkalde til netværksmøde. De professionelle underretter ikke, men indkalder til tværfagligt møde med deltagelse af alle relevante parter, herunder også forældre og barnet eller den unge. Alle skal efter mødet have en opgave, der skal løses
- Det er vigtigt, at alle, der arbejder med børn og unge, samarbejder med kommunen, noterer oplysninger og videregiver dem. For at kunne lave en helhedsorienteret indsats er det vigtigt for kommunen, at have alle oplysninger. Det er også vigtigt for de unge at vide, hvad der er sket med dem som børn
- Det er problematisk, at samarbejde mellem f.eks. gadeplan og skole ofte ikke videregives til kommunen
- Det er vigtigt, at der hurtigt indkaldes til en bekymringssamtale, når en ung er mistænkt for en kriminell handling. Flere har erfaret, at det er mere effektivt, når det er politiet der indkalder
- I praksis afventer flere kommuner tilbagemelding på, om der rejses sigtelse. Sagen lukkes, medmindre der er tale om grov vold eller der rejses sigtelse
- Det er vigtigt, at sagen sendes til retten, når der er tale om vilkårsovertrædelse ved betinget dom. Nogle retter sender dog sagen tilbage til kommunen med anmodning om at forsøge igen ad frivillighedens vej. Mange retter er for længe om at reagere. - Det er et problem, at kommunernes forsøg på konsekvens over for den unge ikke følges op i retten.
- Der er gode erfaringer med mentorordninger
- Holdningen er, at der skal lægges stor vægt på forældresamarbejdet. Når børnene er små prioriteres samarbejdet med forældrene men når børnene bliver unge prioriteres samarbejdet med den unge

Region Sjælland

- Afdækning er vigtigt, og der er stor tilfredshed med "sign of safety" metoden
- Manglende ressourcer er den primære årsag til mangelfuld afdækning. Der sættes først ind, når problemerne er blevet så omfattende og akutte, at der bliver tale om "brandslukning"

- Chikane mellem forældre er et tiltagende problem. Det er ressourcekrævende, og samtidig er det tidskrævende at udrede, hvem der har forældremyndighed
- Myndighedssagsbehandlerne har ikke adgang til CPR-registret, der heller ikke altid er opdateret
- Sagerne lukkes, når der ikke længere er aktuelle foranstaltninger, og ofte er der derfor ikke opfølgning på, om den positive udvikling fortsætter
- Det er vigtigt med god koordinering og tværfagligt samarbejde og klare aftaler om rollefordelingen. Flere oplever, at reglerne om videregivelse af oplysninger hæmmer samarbejdet
- Flere kommuner har med god virkning organiseret sig med et børn- og familiecenter, hvor alt om målgruppen er samlet
- Det fremgår ikke, om der er givet rådgivning efter § 11
- Kommunens egne behandlingstilbud skal benyttes, også selvom der kan være ventetid og selvom det ikke er det mest optimale tilbud. Familiebehandling og kontaktperson til den unge bliver derfor de mest brugte foranstaltninger
- Det kan være et problem at håndtere konkrete anbefalinger fra børnepsykiatrisk afdeling
- Selvom den kommunale sagsbehandler deltager i politiafhøringen, er det vigtigt med et efterfølgende møde i socialt regi
- Det er vanskeligt at motivere unge, der er kommet langt ud i kriminalitet. SSP har ofte et godt kendskab til den unge og dennes netværk og kan i nogle situationer bedre motivere den unge
- Redskabet systematisk risiko/ressourcevurdering bliver nævnt som et godt redskab, der evt. kunne lægges i Dubu
- Samarbejde med forældrene er afgørende, men det kræver ofte meget at motivere dem og sagsbehandleren ikke altid klædt godt nok på
- Når børnene når en vis alder betyder forældrene mindre, og fokus skal derfor rettes mod den unge
- Enkelte har haft erfaring med forældre pålæg, der virkede, når de blev varslet tidligt i forløbet. Andre finder, at det er en dårlig løsning og vil gå lang i familiesamarbejdet. Endelig fremhæves, at det er en hæmsko, at der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse i forbindelse med forældre pålæg

Region Hovedstaden

- Netværksmøder er vigtige. Forældrene er ofte mere lydhøre, når de hører problemerne fra flere sider
- Vanskeligt samarbejde med forældrene eller manglende ressourcer gør, at det ofte kun er den ene forælder, der inddrages trods fælles forældremyndighed
- Skilsmisser er blevet mere konfliktfyldte og fylder meget i kommunerne. Nogle kommuner er begyndt at ansætte mediatorer
- Ikke alle sagsbehandlere har adgang til CPR-registret, og det er tidskrævende at få styr på, hvem der har forældremyndighed
- Kontaktperson er en meget anvendt foranstaltning. Barnet eller den unge høres ikke altid. Når kommunens interne kontaktpersonkorps skal benyttes, medfører det ofte ventetid. Kun hvis der er helt særlige forhold kan en anden ansættes

- Der er ikke en systematisk, formel og gennemsigtig udveksling af oplysninger mellem SSP og myndighedssagsbehandler. Der er ofte et personbaseret uformelt samarbejde, der kan betyde, at oplysninger går tabt ved fravær eller jobskifte
- Den unges netværk kortlægges ofte i SSP-regi, og det er SSP, der sammen med politiet afholder bekymringssamtaler og aflægger 1. hjemmebesøg efter mistanke om kriminalitet
- Politiet kontakter SSP, når det er i tvivl ved starten af en sag og kommunen underrettes ikke. Ofte går politiets underretninger om mistanke om kriminalitet også til SSP og ikke til kommunen
- Det er et problem, at der ikke altid er fælles risikovurdering i SSP og kommunen
- Når der underrettes om vilkårsbrud, går der for lang tid før retssystemet reagerer, og kommunen bliver utroværdig for den unge

Region Midtjylland

- Netværksmøder er vigtige i forhold til afdækning, men da der ofte mangler tid til en ordentlig afdækning, bliver det vanskeligt at reagere hurtigt og tilstrækkeligt
- Det er vigtigt, at al familiebehandling sker i hjemmet, da det forpligter både familien og kommunen
- Det kan være problematisk, at en ydelse købes i egen kommune, og at der i en lille kommune kun er et begrænset udbud
- TUS-samarbejdet (tværfagligt unge samarbejde) bliver nævnt som en god løsning, da den forpligter såvel familien, den unge og de professionelle omkring den unge
- Det er vigtigt med systematisk opfølgning i sagerne, men det sker ikke altid
- Sager lukkes, hvis familien ikke vil samarbejde, og der ikke er grundlag for tvang
- Psykologiske udredninger kan vanskeliggøre samarbejdet med forældrene, da forældrene dækker sig ind under, at der er tale om en diagnose, og at de selv er uden skyld. Men en diagnose kan også åbne døre
- Det er vigtigt, at der reageres hurtigt, når et barn eller en ung sigtes
- Det er således uheldigt, at der gennemsnitligt går et par måneder, før der indberettes om vilkårsbrud. Sagsbehandlingen ved retten er langsom.
- Vilårsbrud får kun konsekvenser, hvis der er tale om hårdere kriminalitet
- Der er uenighed om det hensigtsmæssigheden i, at SSP ikke har notatpligt. I nogle kommuner kan der afholdes møder med en ung i op til 1 år uden det noteres, men blot vendes med sagsbehandleren over frokostbordet. Samme forhold gør sig gældende i forhold til en kontaktperson
- Sektoropdeling kan være en barriere for det gode samarbejde. Alle sender sagen videre fremfor at påtage sig et ansvar
- Holdningen til anvendelse af forældrepålæg er delt. Der er dog flere gode erfaringer, og der er et ønske om, at det skal være lettere at give et pålæg
- Forældrepålæg kan anvendes som et redskab til at opnå samarbejde. Flere har erfaring med, at det kan være et nyttigt redskab især i varslingsfasen. Andre er imod forældrepålæg og finder, at det ikke kan skabe grobund for samarbejde. En enkelt kommune overvejer mere systematisk brug af forældrepålæg
- En afgørende forudsætning for tidlig indsat er viden om problemerne og flere peger på, at tværkommunale underretninger kan tage for lang tid og foreslår en lovmæssig frist for tværkommunal underretning til læsning af problemet

Region Nordjylland

- Det er ressourcekrævende at lave tidlige og gode § 50-undersøgelser
- Netværksmøder er vigtige med hensyn til afdækning
- Der er ikke fast procedure for modtagelse af en underretning, og det er uklart for sagsbehandler og andre, hvordan sagsgangen er
- Det er ofte nemmere for SSP medarbejderen at få et samarbejde med forældre, der føler sig trygge ved at bede om hjælp, uden at der bliver en sag ud af det. Det kan samtidig være et problem, at SSP ikke konsekvent registrer. Videregivelse af oplysninger sker derfor ikke systematisk. Mangelfuldt kendskab til § 49a kan i den forbindelse være en hæmsko
- Det er vigtigt at koordinere samarbejdet mellem politi, myndighedssagsbehandler, SSP og gadeplansmedarbejder. Når sagsbehandler ikke får alle relevante oplysninger, fx om mindre forseelser, der kun noteres i politiets system eller drøftes med SSP, kan der ikke handles relevant
- Når kommunen indberetter vilkårsovertrædelse til retten går der for lang tid, ofte flere måneder, før retten reagerer
- Ofte beder retten kommunen om at forsøge én gang til ad frivillighedens vej. Sagsbehandler mister derved troværdighed og respekt, når den unge oplever, at der ingen konsekvenser er ved at overtræde vilkår
- Når den unge har nået en vis alder er det vigtigere at få et godt samarbejde med den unge end med forældrene
- Flere kommuner har gode erfaringer med at arbejde med "Børnelinealen", men mange er opgivende overfor 17-årige, der intet vil
- Flere kommuner efterlyser et evidensbaseret idekatalog over indsatser og måder at arbejde på generelt
- Der er ideologisk modstand mod forældrepålæg, som bliver anvendt meget lidt og som sidste udvej. Der er dog samtidig gode erfaringer med varsling af forældrepålæg for at få forældrene til at samarbejde og deltage i møder

3.1.2 Netværk

Region Syddanmark

- Det generelle indtryk er, at sagsbehandlerne afdækker netværket tilstrækkeligt og f.eks. stiller relevante spørgsmål til forældre og barn
- Afdækning må omfatte mere end det at sætte navne på familiemedlemmer mv. Hvad var barnets relation til netværket? Hvad er karakteren? Hvordan kunne det styrkes?
- En lærer kan være den afgørende person for barnet eller den unge, kan være den person, som barnet har den nødvendige tillid til
- I nogle kommuner uddannes der mødeledere, som står for afholdelse af netværksmøder
- Hvor mange kan / skal deltage i et netværksmøde? En kommune fortæller om en situation, hvor 25 mennesker var samlet i forbindelse med hjemgivelse af en ung. Dette gav ham indtryk af, at der var mange, der på hver deres vis ville støtte ham, og der kunne samtidig ske en forventningsafstemning til den enkelte

Region Sjælland

- Sagsbehandlere, der anvender ICS-systemet, tilkendegiver, at systemet ikke er særlig brugbart til afdækning af netværket, f.eks. når der skal udarbejdet en § 50-undersøgelse er der ikke mulighed for at udarbejde et genogram i systemet
- I underretningssager kan det være gavnligt med et netværksmøde, hvor alle fra barnets netværk / alle aktører har mulighed for at være med. Dermed har sagsbehandleren mulighed for at få et helhedsindtryk af den unge
- Omfanget af afdækningen af netværket kan også være afhæng af ressourcer, da en afdækning ofte er meget arbejdskrævende
- I skilsmisssager opstår der særlige problemer, f.eks. med hensyn til indhentelse af oplysninger, videregivelse af oplysninger og mødeafholdelse. Men det er vigtigt i den situation at fastholde barnets tidligere netværk
- Det kan være kompliceret for en sagsbehandler at konstatere, hvem der har forældremyndigheden over et barn, idet sagsbehandleren ikke har adgang til CPR-registret

Region Hovedstaden

- Det er barnet eller den unges netværk, der skal være i centrum, ikke moderens/forældrenes. Tal evt. med forældre om, at de er forpligtet på at støtte op om barnet eller den unges gode relationer
- Forberedelse til et møde er afgørende for at kunne spørge relevant og være lyttende
- En del af problemet omkring afdækning af netværket kan også skyldes blufærdighed: der skal mod til at sige, at en person betyder noget for en. Dels i forhold til personen, dels fordi han/hun nu kan blive inddraget i "sagen"
- Børn og unge har også deres "heller", steder og personer, hvor de bliver forstået/accepteret. Skal kommunen nu "vade" ind i dette rum?
- Der skal være en klar forventningsafstemning: Hvilket behov har barnet eller den unge? Hvad kan netværket/hvad kan det ikke? – Hvilke opgaver har den enkelte. F.eks.: I de næste 3 måneder sender NN hver morgen kl. 7 en SMS. Det næste halve år giver KK sig hver søndag aften til kende og spørger til nyt angående skole/arbejde/kæreste. I de næste 3 måneder tilbyder LL "taxakørsel" lørdag aften til barnet eller den unge, så han får mulighed for at liste hjem, hvis nattelivet bliver for vildt
- Netværket skal føle sig respekteret og anerkendt. Sker det ikke kan det i værste fald forsvinde
- Også det professionelle netværk skal anerkendes og inddrages
- Der skal være klare forventningsafstemninger og mulighed for at styrke og udvikle relationen f.eks. ved bevilling af kontingent til en klub/ferieophold

Region Midtjylland

- Det er vigtigt at afdække den del af familien, som ikke har del i forældremyndigheden. Hvad er barnet eller den unges relation/interesse? Hvad hindrer barnet eller den unge i at udnytte denne relation?

- Sagsbehandleren bør med det samme være opmærksom på hvem der har del i forældremyndigheden. Manglende indkaldelse mv. kan have afgørende betydning for det videre forløb
- Vigtigt at sagsbehandleren også arbejder på, at evt. konflikter mellem forældre/tidligere kærester ikke forhindrer barnet eller den unge i at fastholde og udvikle relationen
- Der er stor forskel på, hvornår kommunerne har sagerne åbne, hvor meget opfølgning der er i sagerne og hvornår de lukker sagerne. Der gives udtryk for, at det kan være nødvendigt at lukke en sag, hvis forældrene/barnet eller den unge ikke vil medvirke til en foranstaltning. - Så er det bare at vente på en ny underretning
- Kommunerne har ikke specifikke tiltag (katalog/tiltag) til sager, der omhandler kriminalitet. De behandles som almindelige underretningssager
- I de kommuner, hvor der er en socialrådgiver på skolen, er der gode erfaringer for, at der tidligt i forløbet tales med barnet eller den unges lærer om problemerne

Region Nordjylland

- Mange sagsbehandlere har nok (haft) en forestilling om, at afdækning af netværket er noget med at spare penge i kommunen
- Erfaring med netværksråd er gode, det giver mulighed for gode samtaler med familien og netværket omkring barnet. Det giver et godt billede af barnet eller den unge, når netværket er samlet
- Netværket tager positivt imod invitationen. Der er ofte ressourcer i netværket
- Det professionelle netværk har ofte en stor viden, men har samtidig det indtryk, at de ikke bliver inddraget tilstrækkeligt
- Familiestrukturen er ændret, og det må der tages højde for
- Der er mange måder at organisere et samarbejde mellem de mange forskellige aktører på, men der er behov for en tydeliggørelse af organiseringen, også så vigtige oplysninger ikke går tabt
- Der skal være et tillidsfuldt samarbejde mellem det professionelle netværk, hvor fagligheden og barnet eller den unge er det centrale. – Det må aldrig ende med, at sagen (aben) bare sendes videre. Opgaven skal løses at de relevante personer
- Hyppige sagsbehandlerskift er meget problematisk, både af hensyn til viden, men også af hensyn til et effektivt og tillidsfuldt samarbejde
- For netværket er det vigtigt, at det bliver anerkendt som en ressourceperson for barnet

3.1.3 Planer

Region Syddanmark

- Planerne er ofte udarbejdet på lederniveau og praktikerne er ikke blevet inddraget
- Det er ofte vanskeligt at navigere i de mange forskellige politikker og planer, som ikke altid spiller sammen
- Hvis planen skal have effekt og gennemslagskraft i virkeligheden, skal der være ejerskab. Praktikkere skal i større omfang inddrages, men det er en tidskrævende opgave
- Der er ofte forskellige kulturer i de forskellige faggrupper med divergerende begrebsdefinitioner- og forståelser. En plan, der er udarbejdet sammen med praktikere, kan være med til at få en fælles forståelse og begrebsanvendelse
- Handleguides eller actions Cards, hvor der i den enkelte situation er beskrevet hvem der skal handle og hvordan der skal handles, kan være et nyttigt redskab
- En plan kan også være med til at sikre, at viden ikke er personbåren

Region Sjælland

- Flere deltagere i workshoppen er i tvivl om, hvorvidt deres kommune har en plan.
- Der er behov for et bedre samarbejde mellem sagsbehandleren og SSP med hensyn til indsats, især i forbindelse med børn og unge, der begår gentagen kriminalitet
- Det kan være vanskeligt at finde en struktur for en plan for en sammenhængende indsats over for ungdomskriminalitet, men der er inspiration at hente fra andre kommuner
- Det er afgørende, at planen er målrettet den enkelte kommune
- En del af arbejdet består i at opstille veldefinerede arbejdsgange og retningslinjer
- På de enkelte områder, f.eks. for skolefravær og misbrug, bør der opstilles delmål

Region Hovedstaden

- Initiativet til at udarbejde en plan burde komme fra ledelsen. Der skal ledelsesmæssigt og politisk være en forankring og prioritering
- Man skal passe på ikke at lægge ansvaret over på medarbejderne, men medarbejderne kan lægge pres på, så planen bliver anvendelig i praksis og ikke blot bliver en formel politisk hensigtserklæring
- Et vigtigt fokusområde i forbindelse med udarbejdelse af en plan er skolefravær, da det er en væsentlig risikofaktor for børn og unges udvikling af kriminell adfærd. På grund af fravær mister de ofte deres tilhørsforhold til "normalgruppen" og begynder at indgå i andre – måske bekymrende – grupper
- Misbrug er også et centralt fokusområde, hvor det hurtigt viser sig, at der er store forskelle i sprogbrug og forståelse af problematikken
- Hvad skal delmålene/succeskriterierne være for fokusområdet?

Region Midtjylland

- Udsagn: "De nye chefer kan alt om tal, men meget lidt om indhold. De få, der kærer sig for de unge kriminelle, brænder ud"
- Brænder folk ud, fordi roller og ansvar omkring den kriminalpræventive indsats ikke er gennemsigtig og tydelig? Fordi man ikke løfter i flok?
- Man har så travlt, at man glemmer vidensdeling og koordinering - det administrative bøvvl og dokumentationskravet tager megen tid fra det egentlige socialfaglige arbejde
- Skole og socialforvaltning er to forskellige verdener – der er ofte stor divergens mht. bekymringsgrad
- Det er afgørende at have dialog og samarbejde i "fredstid", så er det lettere at løse problemet, når det brænder på
- Samarbejdsfladen må ikke være for snæver, det er vigtigt i planen at beskrive alle potentielle samarbejdspartnere herunder frivillige organisationer som f.eks. Røde Kors og Menighedsplejen. SSP er kun én aktør i "spindelvævet"
- Mange kommunale tilbud og indsatser ophører ved det 18. år. Her er de ofte allermest skrøbelige, og det er derfor afgørende, at den kriminalpræventive og sociale arbejde kan fortsætte i længere tid

Region Nordjylland

- I Region Nordjylland blev der ikke afholdt workshop om planer for en sammenhængende indsats for ungdomskriminalitet da 5 kommuner allerede var påbegyndt arbejdet med at udarbejde planer i samarbejde med VISO
- En repræsentant fra Thisted Kommune gav i stedet i plenum en orientering om processen omkring udarbejdelse af deres plan og om deres erfaring og opfølgning. Repræsentanten gav udtryk for, at processen, hvor bl.a. alle politikerne havde været inddraget, havde været meget værdifuld. Planen var et meget nyttigt redskab i hverdagen, for at opnå en koordineret indsats og dermed en optimal udnyttelse af ressourcerne